PRAEFATIO

PARTIS SECUNDAE.

Absolutam hanc Variarum Lectionum partem secundam in lucem emittenti mihi non esse opus arbitror eadem de iisdem iterare, *ἐχθρὸν δέ μοι ἐστίν*, ut Ulyssis ad Alcinoum verbis utar,

αὖτις ἀριζήλως εἰρημένα μυθολογεύειν.

Tenui enim vetus institutum ut ostenderem Codicibus non esse temere credendum, namque ad unum omnes libros Mss., quibus Graecorum scripta continentur, etiam vetustissimos, mendis erroribusque scatere, et passim in omnibus lectiones vitiosas et corruptas circumferri, quibus et sententiarum sanitas et elegans dicendi nitor et linguae veteris sinceritas et puritas misere perierint, ita ut praeclari scriptores modo ineptire et nihil dicere, modo insulse et pueriliter, modo vitiose et contra certum antiqui sermonis usum scribere videantur. Bonam partem horum mendorum Critici certis emendationibus dudum sustulerunt, permulta nobis eadem evidentia corrigenda supersunt. Etiamnunc plurima, quae quia aegra et malesana sunt acutum lectorem in Graecorum scriptis impediunt et offendunt manifestis correctionibus possunt in integrum restitui. Quamquam non in omnibus scriptoribus aut eadem aut par est feliciter emendandi facultas. In aliis

enim palmariae emendationes et ab aliis multae repertae sunt et a nobis novae reperiri possunt, in aliis nihil huiusmodi adhuc repertum est et exigua spes est fore ut a nobis aliquando reperiatur. Athenaei libros (ut hoc utar) certis emendationibus sanare bono Critico facile est, Theocriti Idyllia ad pristinam sanitatem revocare nemo fere aut olim potuit aut nunc potest. Nempe Codicum qui exstant diversissima ratio est, quae non ex aetate aut scripturae forma colligitur, sed ex diuturna observatione lectionum, quas quisque liber *in locis manifesto corruptis* exhibeat. In aliis enim, quamquam monstra et portenta loquuntur, levia sunt et ἐπιπολῆς scripturae vulnera, subest vetus et proba lectio, et pellucet ipsa scriptoris manus, quam si sollers et acutus sis elicere possis. Fefellit librarios, stolidum genus, antiqua scribendi consuetudo, ut coniungenda stulte distraherent aut coniungerent distrahenda: fefellerunt eosdem litterarum figurae paene similes aut non multum dissimiles, et nascuntur sic portentosae scripturae, sed ubi hoc agas et bene Graece scias et recte cogitare soleas, ecce emicat certa et manifesta emendatio, quae omnem caliginem dispellat et scrupulum omnem etiam infirmiori evellat. Quam sint Codicum lectiones absurdae periti ex ipsis satis intelligunt, imperiti ita demum vident quum verae scripturae lux affulserit. Intelligi non possunt verba Strabonis XI. p. 516. Casaub. καὶ τὴν ὑ π ο ς ᾶ σ α ν ὄ ρ ε ι — Βακτριανήν. Res omnibus manifesta nunc est postquam palmaria emendatione restituit Strabonis manum C. Mullerus. Latebat in absurda lectione is, quem in Cypri descriptione commemorat Strabo XIV. p. 683: εἶτα Σόλοι πόλις — οἱ δ' ἐνοικοῦντες Σόλιοι καλοῦνται. ἐντεῦθεν ἦν Στασάνωρ τῶν Ἀλεξάνδρου ἑταίρων ἀνὴρ ἡγεμονίας ἠξιωμένος. Ipsam Bactrianam hanc Stasanoris ἡγεμονίαν fuisse constat ex Arriano apud Photium in Biblioth. Cod. XCII. p. 71 B. Bekkeri, ubi legitur: Ἀρείων δὲ καὶ τῆς Δραγγηνῶν χώρας Στάσανδρον καθίςη ἡγεμόνα, τῆς δὲ Βακτριανῆς καὶ Σογδιανῆς Στα-

σάνορα τὸν Σόλιον, et e Diodoro Siculo XVIII. 39: Ἀρείαν δὲ καὶ Δραγγηνὴν (προσώρισε) Στασάνδρῳ τῷ Κυπρίῳ, τὴν δὲ Βακτριανὴν καὶ Σογδιανὴν Στασάνορι τῷ Σολίῳ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὄντι νήσου. Quis igitur tam plumbeus est ut non statim intelligat in ὑποςᾶσαν ὄρει latere ὑπὸ Στασάνορι? Paene cernimus oculis scripturam veterem ΥΠΟΣΤΑΣΑΝΟΡΙ, quam scriba nihili sic depravavit ut Strabo ineptire videretur. Sed in talibus vera lectio emergit ubi quis et ab iudicio et ab eruditione paratus manum vulneri admovet. In his potissimum quam nihil scribae cogitent, quam nihil intelligant luculenter apparet. Anaxilas in Athenaei Codice archetypo Marciano et apographis omnibus traditur dixisse XIII. p. 558 B.

οἱ Σινώπῃ δ' αὖ συνόντες οὐχ ὕδρᾳ σύνεισι νῦν;
γραῦς μὲν αὕτη, παραπέφυκε δ' ἡ Γνάθαινα πλησίον,
ὡς τὰ πολλά γ' εἰσὶ ταύτης ἔςι διπλάσιον κακόν.

veram scripturam reperit Dobraeus Advers. II. p. 341.

ὥς' ἀπαλλαγεῖσι ταύτης ἔςι διπλάσιον κακόν.

vides ΩΣΤΑΠΑΛΛΑΓΕΙΣΙΤΑΥΤΗΣ dormitanti librario fraudi fuisse. Verum huiuscemodi vitia ex libris pervetustis propagata nil nisi librariorum stuporem et inscitiam arguunt, quae quanta sit nemo satis scire potest nisi diu ac multum veteres membranas exploraverit, sed idem longo usu omnibus istorum erroribus et fraudibus assuefactus pleraque nullo labore sanabit. Codices igitur sic a dormitante librario ex vetustis libris descripti facilem et expeditam habent emendationem eandemque certam et omnibus manifestam. In his morbi sunt sanabiles et τὸ ζητούμενον ἁλωτόν. Sed sunt alii multi, in quibus omnes istiusmodi veteres scribendi errores a male sanis correctoribus Graeculis sic *correcti* sunt scilicet, ut depravata pars intacta relinqueretur, sana et integra per vim corruptis accommodaretur. In horum nonnullis vera scriptura aliquo modo investigari potest, in plerisque mortuo medicinam facimus et omnis emendandi opera luditur. Deprehensa est,

ut ostendimus, istiusmodi interpolatio in Anabasi VII. I. 28. ubi in libris est: *Λακεδαιμονίων μὲν καὶ τῶν Ἀχαιῶν συμμάχων ὑπαρχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ ὅσοι ἐκείνοις τότε ἦσαν σύμμαχοι πάντων προσγεγενημένων*, quae absurda sunt et sensu vacua. Dobraeus et Badhamus repererunt vitii sedem, et *τῶν ἀρχαίων συμμάχων* pro *Ἀχαιῶν* emendarunt, quo facto statim intelligitur *Λακεδαιμονίοις* post corruptelam a sciolo temere in *Λακεδαιμονίων* esse refictum. Iuvat eiusdem fraudis simillimum exemplum apponere e Dionis Chrysostomi orat. LXIV. p. 341. Reisk. *Fortuna*, inquit, *Κροίσῳ δίδωσι χρυσόν, Κανδαύλῃ γυναῖκα, — Σωκράτει φρόνησιν, Ἀριστείδῃ δικαιοσύνην, Λακεδαιμονίοις τὴν Ἀθηναίων θάλατταν.* Intelligisne quid sit: *ἡ τύχη δίδωσι Λακεδαιμονίοις τὴν Ἀθηναίων θάλατταν?* Cave credas, nam absurda scriptura est, quae intelligi non potest. Verum vidit Dindorfius, qui correxit: *Λακεδαιμονίοις γῆν, Ἀθηναίοις θάλατταν.* Evidens est emendatio et stultum correctorem tenemus manifestum; qui quum alias res agens ΤΗΝ pro ΓΗΝ descripsisset *τὴν Ἀθηναίοις θάλατταν* in *τὴν Ἀθηναίων θάλατταν correxit*, si Musis placet. Passim in certis emendationibus eadem homuncionum minimi pretii *ἀκρισία* arguitur, qui ultra pauca verba nil sapiunt, et ubi leviter corruptis syllabis contra loci sententiam *vocabulum bene Graecum* substituerint quid tandem dicatur neque intelligunt neque curant. Istorum igitur temeritate factum est ut multi loci, ubi antiquae scripturae reliquias interpolarunt aut veterem lacunam stulte expleverunt, iam neque intelligi a quoquam possint neque emendari. Grassata est ea labes et in aliis et in Theocrito. Meinekio prorsus assentior dicenti in Praefatione ad Theocritum: » *ne ipsum quidem Valckenaerium — unum locum difficiliorem ita expedivisse, ut acquiescere possis in ea quam proposuit sententia,"* sed erit aliquando tempus quum de Meinekii opera in Theocrito emendaudo collocata idem iudicium feretur. Aequales et populares nunc Meinekianas con-

iecturas laudabunt, ut olim Valckenaerianae laudabantur, sed dies opinionum commenta delet. Quemadmodum intelligi non possunt verba, quae apud Theocritum XV. 95. leguntur: *οὐκ ἀλέγω μή μοι κενεὰν ἀπομάξῃς*, sic nemo umquam intelliget quid sit in eodem Idyllio vs. 4. *ὦ τᾶς ἀλεμάτω ψυχᾶς*, et v. 7. *τὺ δ' ἑκαστέρω, ὦ μέλ', ἀποικεῖς*, vel *τὺ δὲ μασσοτέρω ἔμ' ἀπῴκεις*, et vs. 8. *ταῦθ' ὁ πάραρος τῆνος*, et vs. 15. *λέγομες δὲ προαθρῆν πάντα*, et vs. 25. *ὧν ἴδες ὧν εἴπαις κεν*, et vs. 27. *αἶρε τὸ βᾶμα καὶ ἐς μέσον ἀνιόδρυπτε θές*, et vs. 30. *σμῆ δή ποκ', ἄπληστε*, et vs. 50. *κακὰ παίγνια πάντ' ἐς ἀρείω*, et vs. 73. *ὄχλος ἀθαρέως ὤθεῦνθ' ὥσπερ ὕες*, et vs 88. *ἐκ νασσᾶν τε πλατειάσδοισαι ἅπαντα*, et vs. 144. *τί χρῆμα σοφώτερον ἢ θήλεια*; quae omnia de Meinekii et Ahrensii coniecturis reposita aut sententiae adversantur aut Graece loquentium usui. Facile est et haec et alia omnia utcumque *interpretari*, si quod voles fingere licebit et Graecitatis rationem et usum contemnere, sed, ut lenissime dicam, quid prodest locum difficiliorem sic interpretari, ut statim appareat meliorem interpretationem aut emendationem esse quaerendam? Quis non saepe vidit interpretationes mirificas, quarum auctoribus praeter sanam mentem et Graeci sermonis interiorem intelligentiam nihil prorsus defuit? Ne dicam de Aeschyli locis, in quibus illo modo interpretandis multi iudicio suo vim afferunt, proferam unum Aristophanis locum, qui legitur in Vespis vs. 312.

ΠΑΙΔΕΣ. *τί με δῆτ', ὦ μελέα μῆτερ, ἔτικτες,*
ἵν' ἐμοὶ πράγματα βόσκειν παρέχῃς;

Quaerebant eruditi quid esset *βόσκειν πράγματα*. Eodem die reperietur quid sit in Strabonis loco *ὄρει ὑποστῆναι*. Nempe illa verba, ut accurate ostendimus, ita sunt constituenda ut pueri flebiliter querantur:

τί με δῆτ', ὦ μελέα μῆτερ, ἔτικτες;

quae Euripidis verba sunt lepidissime a Comico in suam rem

conversa, ut patres responderent subsannantes:

ἵν' ἐμοὶ πράγματα βόσκειν παρέχῃς.

Ostendimus idoneis exemplis πράγματα παρέχω apud Atticos cum infinitivo coniungi, ut verba Comici tam perspicua sint quam festiva. Nihil horum probavi nupero Editori, qui pueris omnia, ut vulgo, continuanda contendit et utrumque versiculum ex Euripide sumtum esse. Idem παρέχεις pro παρέχῃς substituit. Oblitus est ἵνα μοι pro ἵν' ἐμοί substituere. Quid igitur haec verba significant? iure quaesiverim. Respondetur: »*pueri cogitaverunt* τίνα ταῦτα πράγματα βόσκομεν; *ut* πρᾶγμα *sit pro Minotauro monstro dictum.*" Quid dicam de his? Fieri potest ut haec »*pueri cogitaverint.*" Est certe haec interpretatio et ipsa π ρ ᾶ γ μ α . . . . ὑπό τι ἄτοπον, et non ipse Minotaurus, sed *monstrum* tamen. Quid autem causae est, quamobrem et Valckenaerius et Meinekius in Theocrito emendando oleum et operam perdiderint? Uterque tamen quam plurimos aliorum locos palmariis emendationibus sanavit, quas nemo umquam semel repertas et receptas loco movebit, ut apud Strabonem ὑπὸ Στασάνορι. Nempe Theocriti Codices a stupidis et temerariis correctoribus Graeculis interpolati sunt ad eum modum, quem in Stobaei Codicibus demonstravimus. Deletis passim omnibus verae lectionis vestigiis temereque expletis veteribus lacunis emendandi nulla spes superest. Non novi huius rei aptius exemplum quam Babrii versiculum Fab. LXXXI. 8:

ὁ δ'· οὐχὶ τὸν μῦν, εἶπεν, ὦ παλαμναίη,
δέδοικα, μή μου τὴν δορὴν κνίσῃ φεύγων,
κακὴν δὲ μελέτην ἐπ' ἐμὲ τῆς ὁδοῦ τρίβει.

Scin' quae sit vera scriptura? nempe haec:

μή μου τὴν δορὴν δ ά κ ῃ φεύγων
χ α ί τ η ν δ' ἔ μ ε λ λ ε τ ὴ ν ἐ μ ὴ ν κ α τ α ι σ χ ύ ν ε ι ν.

quam nisi nobis servasset Suidas in v. Παλαμναῖος, quas mirificas correctiunculas putes commenturos fuisse eos, qui tam

feraci ingenio sunt ut semper aliquid novi pariant? Multa sunt igitur apud multos conclamata et deposita, quae satius est non tangere. Boni Critici est tacere potius quam nihil dicere neque *κακοῖσιν ἰᾶσθαι κακά*. Et superest hercle in quo nostra industria appareat et iudicii acumen et sana eruditio et accurata Graecitatis intelligentia. Optimus quisque scriptor Graecus multis mendis etiamnunc obsitus est, quae certis indiciis deprehendi possunt et simul deprensa sanari. In his ubi de mendo constat parata est medicina. Illud genus vitiorum dico, quo antiqua loquendi consuetudo ad vitiosam sequiorum *συνήθειαν* temere reficta est. Nihil habet ea res quod magnopere mireris in tanta correctorum levitate et linguae veteris inscitia, qualem saepius etiam in eruditis magistris notavimus. Quum omnes vitiose loquerentur etiam Veterum libros eadem labes inficere coepit, neque erant Critici qui monumenta antiquitatis incorrupta ad posteros propagarent. Quo saepius in Graecia senescente et decrepita libri Veterum describebantur, eo plura vitia inveteratis nova accedebant. Quam saepe ipsi Veteres de corruptis libris querantur saepius et alias demonstravimus et nuper ad Hyperidis *λόγον ἐπιτάφιον*. Proferre nunc iuvat luculentum Galeni testimonium de Codicibus correctorum levitate iam tum interpolatis. In libro III. *περὶ δυσπνοίας* Tom. VII. p. 982. Kuhn. quum perveterem lacunam in libro Hippocratis deprehendisset et ita dixisset: *ἀλλά τις τῶν παλαιῶν βιβλιογράφων ἥμαρτεν ἔπειθ' οὕτως ἔχον ἔφθασεν ἐκδοθῆναι τὸ βιβλίον ἐφυλάχθη τε εἰκότως μέχρι δεῦρο τοῦτ' αὐτὸ τὸ σφάλμα, τινῶν μὲν ὀλιγώρως ὁμιλούντων τοῖς τῶν παλαιῶν βιβλίοις —, ἐνίων δὲ γνωριζόντων μὲν ἀλλὰ προσθεῖναι τὸ λεῖπον οὐ τολμώντων*, tum haec verba subiungit maxime memorabilia: *οὐ γὰρ δὴ ὁμοίως τοῖς νῦν οἱ πρόσθεν εὐχερεῖς ἦσαν οὐδ' ἕτοιμοι παραγράφειν παλαιὰν λέξιν ὡσαύτως γεγραμμένην ἐν ἅπασι τοῖς ἀντιγράφοις, ἀλλ' ἐπισημήνασθαι μόνον αὐτοῖς ἱκανὸν ἦν ὡς ἐνταῦθα μὲν ἐλλιπῶς*

ἐν τῷ ἕκτῳ δὲ τῶν Ἐπιδημιῶν τελέως γέγραπται. Post pauca duriter increpat librarium, qui temere Hippocratis correctorem egisset: εἰς ἄκρον ἀφῖκτο περιεργίας, inquit, ἐπανορθωτὴν αὐτὸν τῶν Ἱπποκράτους συγγραμμάτων, οὐχ ὑπηρέτην, παρέχων. Deinde multos esse locos obscuros et impeditos scribit, in quibus ἤτοι παραλελεῖφθαί τι πιθανόν ἐςιν ἢ παραγεγράφθαι, et rectissime admonet oportere nos *orationem restituere in integrum*, ἀπεργάζεσθαι τέλεόν τε καὶ ἀληθῆ τὸν λόγον ἤτοι τὸ λεῖπον προςιθέντας ἢ τὸ ἡμαρτημένον ἐπανορθοῦντας. Audiant vero diligenter, qui veterum membranarum fidem venerantur, ea quae addidit: ὥσπερ γὰρ τὸ μεταγράφειν τὰς παλαιὰς ῥήσεις προπετές, οὕτω καὶ φυλάττοντας ὡς γέγραπται βραχείαις τέ τισιν ἢ προσθέσεσιν ἢ ὑπαλλάξεσι διαλύεσθαι τὰς ἀπορίας ἀγαθῶν ἐξηγητῶν ἐςιν ἔργον. In tanta igitur librariorum temeritate non est hoc magnopere mirandum sinceras antiqui sermonis formas in libris obliteratas esse, sed multo magis mirabile est quomodo homines docti futilium testium et numquam sibi constantium aut inter se consentientium auctoritatem secuti tamdiu ferre potuerint formas vitiosas, quibus veteres Atticos numquam usos esse certis indiciis et argumentis liquido constet, quibus nihil aliud opponi potest praeter *veterum membranarum fidem* sexcenties omnium consensu in manifesta fraude deprehensam. Satis constat, ut hoc utar, secundas personas verborum passivorum in — ει omnes exire, non in — ῃ. Dicebant olim ἐνθυμεῖ, λήψει, πεύσει, quemadmodum βούλει et ὄψει constanter dicebant. Librariis aliter visum. Itaque Euripidem video cum multis aliis sic deformatum ad Macedonicam consuetudinem. Nihil potest esse certius quam ᾖα apud Veteres habuisse ᾖμεν, ᾖτε et ᾖσαν, non ᾔεμεν (ᾔειμεν), ᾔειτε et ᾔεσαν, quae formae inauditae Veteribus natae sunt ex eorum errore qui ᾔειν, recentiorem formam pro ᾖα, ad eam rationem accommodarunt

quam in ᾔδειν caeterisque plusquamperfectis omnes sequebantur. Formae noviciae passim ἐκ τῆς συνηθείας in libros Veterum irrepserunt, et ab nonnullis tam caeca pertinacia retinentur, ut vel apud Thucydidem I. 1. ὅτι ἀκμάζοντές τε ἦσαν ἐς αὐτὸν (τὸν πόλεμον) ἀμφότεροι παρασκευῇ τῇ πάσῃ, quamquam certum sit ἰέναι ἐς τὸν πόλεμον Atticum esse et Thucydideum, quamquam disertissimum exstet antiqui Critici testimonium (apud Photium v. ᾖα: δισυλλάβως τὸ ἐπορευόμην. σὺν τῷ ἰῶτα γράφεται. οἱ γοῦν Ἴωνες ἤϊα λέγουσι καὶ ἤϊσαν τὸ ᾖεσαν. καὶ παρὰ Θουκυδίδῃ οὕτως ἀναγνωςέον· ὅτι ἀκμάζοντές τε ᾖσαν ἐς αὐτόν), tamen sint qui absurdam lectionem ἦσαν mordicus retineant: »*namque ᾔεσαν in celeris omnibus Thucydidis locis exstare.*" Librarii, ut ostendimus, ἀπῇσαν quoque (*aberant*) stulte in ἀπῄεσαν refingunt. Vetus est illud mendum, pervetus adeo, nam Criticus, qui apud Thucydidem οὕτως ἀναγνωςέον docuit, simul vulgatam lectionem *mendosam* fuisse docet. Sed longa dies non hoc efficit ut quae vitiosa sint sana debeant videri. Semper Critici cum ingeniis huiusmodi conflictamur. Queritur Hieronymus in Praefat. altera ad librum Iobi: »*tanta est enim vetustatis consuetudo ut etiam confessa plerisque vitia placeant dum magis pulchros habere volunt codices quam emendatos,*" et in Praefat. ad Psalterium: »*Videtis plus antiquum errorem quam novam emendationem valere.*" Caeterum formae ᾖμεν, ᾖτε et ᾖσαν cum compositis omnibus non tantum Atticis ubique restituendae sunt spreta futili librorum auctoritate, sed Atticorum imitatoribus quoque, Dioni Chrysostomo, Philostrato, Luciano caeterisque, quibus ἀττικίζειν studio fuit. Rectissime de ea re admonuit L. Dindorfius in praefat. ad Dionem Chrysostomum pag. XI. Eodem modo plusquamperfecti formae antiquae ᾔδη, ᾔδησθα et ᾔδειν ante vocalem perpetua fraude obliterantur, et ἐπεπόνθη, ἐκεχήνη, ἐλελήθη similesque omnes. Vix usquam elapsae sunt

formae ἦσμεν, ἦστε, ἦσαν. Quam saepe εἴξασιν in vulgarem formam abiit! quam male mulcarunt ἤκειν Attice pro ἐῴκειν positum! Atticum πλεῖν ἢ τριάκοντα et sim. in solo Aristophane aetatem tulit et in unico optimi Codicis loco apud Demosthenem. Quidquid fere sequiorum socordia peperit errorum videbis insinuare sese in monumenta antiquorum. Ἔζην, ut ostendimus, ex ἔζης, ἔζη errore natum est, nam ἔβην, ἔστην et sim. fallacem analogiae speciem praebuerunt. Itaque ζῆθι et ζῆναι dici coepta sunt, ut βῆθι et βῆναι. Alia sunt eiusdemmodi quam plurima, ut sedulo ubicumque data occasio est demonstravimus, idem posthac diligenter facturi, nam magna talium copia superest, et quo plura deprehensa sunt eo facilius reliqua agnoscentur, nam quo luculentius et frequentius librorum Punicam in talibus fidem redargueris, eo certior et expeditior reliquorum ad eundem modum depravatorum emendatio erit. Ut nulla umquam scribas religio tenuit ne antiquas scripturas suo arbitratu convellerent, sic nos nihil Codicum inepta reverentia impediet quo minus veterem et genuinum loquendi usum in integrum restituamus. Quos errores in Favorino et Lolliano Atticistae ridebant, v. c. quum ἐδεδίεσαν pro ἐδέδισαν inepte ponerent, eosdemne tu putabis Thucydidem commisisse et Xenophontem et Lysiam et Isocratem, quoniam in illorum libris vitiosa forma hic illic occurrit? In his omnibus quid genuinum et sanum et bene Graecum sit non est in locis singulis ex paucorum librorum testimoniis colligendum, sed ex interiore Graecitatis notitia, quae diuturnae observationis est τελευταῖον ἐπιγέννημα, caute et circumspecte constituendum. Sic ratio usum librorum reget, non indoctorum homuncionum levitas sanam rationem tamquam vinculis constrictam tenebit.

Quicumque permultos Codices Mss. excussit aut discrepantium scripturarum farraginem ex multis libris collectam dili-

genter consideravit, facile animadvertet in tam multiplici corruptela esse quamdam peccandi veluti analogiam et certa quaedam errorum genera identidem recurrere. Permulta sunt scribendi vitia, quorum origo perspicue appareat iis, qui in Codicibus scribendi genus, litterarum formas vetustiores, compendia, siglas, et si quid est huiusmodi, longo usu cognitum perspectumque habent. Quanta pars discrepantium lectionum sine ullo damno posset abiici, si omnibus Palaeographicae rationes in promtu essent unde intelligerent quomodo quaeque mendosa lectio nata sit. Perinde est, ut hoc utar, utrum *περ* an *πάτερ* ex Codd. proferatur, *ϛρῶσαι* an *ϛαυρῶσαι*, *ἄνω* an *ἀνθρώπῳ*, *προκλῆς* an *πατροκλῆς*, *πρός* an *πατρός*, *πρόνομον* an *πατρόνομον*, *πρῶιος* an *πατρῶιος*, *ὗς* an *υἱός*, aliaque complura, namque haec omnia uno eodemque modo scribuntur et tenui lineola tantum distinguuntur, ut *περ* sit *πάτερ*, *ϛρῶσαι ϛαυρῶσαι*, *ὗς υἱός*, cet. Inter scribarum manus *homines* (*ἀνους*) videbis in *dementes* (*ἄνους*) converti; nonnumquam factum est ut *asini* (*ὄνοι*) conspiciantur qui *homines* (*ἄνοι*) esse deberent. Praeter haec omnia, quae certam causam et rationem habent, alia sunt quae fortuito nata non minus frequenter et constanter recurrunt, et saepe videas in eodem vocabulo scribas eadem prorsus ratione peccantes. Sic ex una emendatione nonnumquam plures aliae pariuntur, et utilissima res est non tantum diligenter animadvertisse quo pacto ex Codicum scriptura mendosae lectiones nascantur, sed etiam in tempore meminisse quae vocabula inter se soleant permutari et confundi. Sic enim ex corruptis lectionibus verae simul investigantur et intelligentibus probantur. Vix umquam animus vi repertae veritatis feritur nisi ubi clare appareat quomodo vera lectio labem ac vitium conceperit. Itaque quotiescumque potui observationes palaeographicas de genere hoc in medium protuli, hoc potissimum agens ut generosae indolis iuventutem emendare scriptores

Graecos docerem, namque etiam in arte Critica doctrina vim promovet insitam. Ostendimus quoties *πέπωκα* aut compositum aliquod legeretur ineptos scribas *πέπτωκα* substituere solere. Ubi quis *adbibit plus paullo* in Codd. Mss. *ὑποπεπτωκέναι* dici solet aut *ἐμπεπτωκέναι*. Num tu istos, qui passim huiusmodi errores committunt, intelligere putas quid scribant aut cogitare quidquam denique? Videbis autem vitiis id genus libros omnes scatere etiam optimos. Ostendimus in Demosthenis praestantissimo Codice Parisino S saepius *ὤμοσα* in *ὡμολόγησα* et *ὠμοσάμην* in *ὡμολογησάμην* stulte depravari. In aliorum libris *ὤμοσα* in *ὠνόμασα*, *ὀμόσαι* in *ὀνομάσαι* abire solet. Legitur apud Photium v. Κύνα: *τονωπα δοκεῖ πρῶτος ὀνόμάσαι Σωκράτης*, legendum est *τὸν κύνα δοκεῖ πρῶτος ὀμόσαι Σωκράτης*. Quis non meminit *νὴ τὸν κύνα* et *μὰ τὸν κύνα* Socrati fuisse in ore? cf. Plat. Gorg. 461. A. 466. C. 482. B. Ad hanc lucem unusquisque statim emendare poterit Aristophanis locum in Ecclesiaz. vs. 190. ubi quum dixisset muliercula:

νὴ τὴν 'Αφροδίτην, εὖ γε ταυταγὶ λέγεις.

a Praxagora sic increpatur:

τάλαιν', 'Αφροδίτην ὠνόμασας. χαρίεντά γ' ἂν
ἔδρασας εἰ τοῦτ' εἶπας ἐν τἠκκλησίᾳ.

dubitasne etiam *'Αφροδίτην ὤμοσας* rescribere nihil reveritus Ravennatis libri auctoritatem, quem mendis erroribusque obsitum esse satis demonstravimus? Iuvat simili modo lepidum Clementis Alexandrini locum inepta scriptura liberare. Legitur locus in Protreptico pag. 7. Sylb. ubi Diagoras *ὁ ἄθεος* ad Herculem ligneum: »*εἶα δή, ὦ 'Ηράκλεις*, inquit, *νῦν σοι ἤδη καιρὸς ὥσπερ Εὐρυσθεῖ ἀτὰρ δὴ καὶ ἡμῖν ὑπουργῆσαι τὸν τρισκαιδέκατον ἆθλον καὶ Διαγόρᾳ τοῦτον παρασκευάσαι.*" *κᾆτ' αὐτὸν εἰς τὸ πῦρ ἐνέθηκεν*. Fieri non potest ut intelligas quid sit *Διαγόρᾳ τοῦτον παρασκευάσαι*. Quid dixerit Diagoras ape-

riet Alexis Athenaei IX. p. 379. B. ubi in libris est:

τὸν ὀψοποιὸν σκευάσαι χρηστῶς μόνον
δεῖ τοῦτον ἄλλο δ' οὐδέν,

sed verum vidit Piersonus, qui emendavit *δεῖ τοὔψον*: tu igitur eadem opera Clementi redde *καὶ Διαγόρᾳ τοὔψον παρασκευάσαι*. Ψ et Τ in Codicibus antiquis vix forma differunt, quamobrem utrum *τύχη* an *ψυχή* sit scribendum non ex libris sed ex cuiusque loci sententia constituendum est, ut et ipsi subinde monstravimus. Fuerunt olim philologi, qui certis quibusdam legibus Criticam facultatem regere et coercere vellent. Superest hodieque Theologorum genus qui mirificas quasdam regulas Criticas constituerunt, sed rectissime pronuntiavit Criticorum princeps Bentleius in aureis Emendationibus ad Ciceronis Tusculanas III. 9. »*Ex generalibus illis Artis nescio cuius Criticae regulis non est de locis singulis sententia ferenda.*" Nihil contra utilius est quam observationes palaeographicae, nam qui mendorum plurimorum originem certis indiciis indagavit eadem opera in locis corruptis et vitii sedem investigabit et emendationem certam reperiet.

Alia est labes omnibus libris communis, quae plurimis locis pessime grassata simul deprehendi potest ac tolli. Emblemata dico et interpolationes omne genus, quibus olim scioli et magistelli et otiosi lectores libros suos suo arbitratu oppleverunt, quas deinde librarii oscitantes receperunt in textum, quo factum est ut saepissime in Veterum libris et sententia et oratio inficetis et insulsis additamentis impedita sit et onerata. In his potissimum deprehendendis necesse est ante omnia ingenium afferre Veterum lectione ita subactum ut tibi animus (ut Livius alicubi loquitur) fiat antiquus, et ita sentias et cogites ut illi Veteres et cogitabant et sentiebant. Deinde opus est diu et multum versasse Codices Mss. unde Graecarum litterarum monumenta ad nos pervenerunt. Sic demum fir-

miter tibi persuadebis ea omnia, quae in illis capitalibus ingeniis intolerabilia esse et nullo pacto ferri posse perspexeris, non esse ab ipsis profecta sed sequiorum fraude vel negligentia interpolata. Sic demum sapere audebis. Natura enim homines proni sumus ad ea conservanda quae longa dies veluti maiestate quadam antiquitatis imbuit, et anxie reformidamus ea movere aut tangere quae longo saeculorum tractu prope dixerim consecrata sunt. Illa formido et reverentia lubenter candidae et amabilis modestiae speciem induit nil sibi arrogantis et, si qua forte subnascitur dubitatio, quodlibet potius experientis quam ut „*urere et secare*" audeat et sacrilega manu non convellenda convellere. Sed etiam in hac re timida et verecunda modestia ubi modum excesserit in futilem superstitionem abibit, et quae contemnere debebas stulte miraberis. Ubi veteres membranas ipse multum versaveris et excusseris, dissipabitur illa superstitionis nebula et simul perspicies quae spuria et commenticia genuinis adhaeserint et quo pacto ista omnia in Veterum libros male pedem intulerint. Nulla in re tantos clamores dissentientium excitabis. Nihil est enim facilius quam in tali re aut queri aut criminari aut iocis insectari eorum temeritatem qui membranarum fidem pro nihilo ducant. Modum te excedere et nihil pensi habere fremunt, optima et sanissima quaeque temere et inconsulto resecare. Ridiculum esse ea omnia expungere velle quae aliquo modo omitti potuissent. Dicendi ubertatem hanc esse aut accurate loquentis aut animi commotioris plura quam necesse esset effundentis. Denique elegantem et lepidam illam dicendi copiam esse et certe Veteribus ita scribere placuisse, nam nubem exemplorum afferri posse, ubi similia ac paene eadem sine ulla offensione legantur. Cur me ista omnia nihil moveant lubet in uno alteroque loco Demosthenis demonstrare, quem propterea ex omnibus unum deligo potissimum, quo-

niam et alii complures pervetusti eius Codices supersunt et unus omnium longe praestantissimus Parisinus S, quem nonnulli tanto opere admirantur ut eum recentiorum additamentis *prorsus vacare* praedicent. Legitur in oratione *πρὸς τὴν ἐπιϛολὴν τὴν Φιλίππου*, quae inter Demosthenicas in Codd. omnibus circumfertur, pag. 155, 24: *αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι καὶ συσκιάσαι τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων εἰσίν.* In his igitur operae pretium est videre quemadmodum emblemata nascantur, et ab initio sint innoxia et ab unoquoque animadvertantur, deinde paulatim convalescant et radices agant ut tandem vix evelli possint. Orationem, in qua haec verba leguntur, totam nescio quis Sophista aut Rhetor incertum lucrine an animi causa conflavit et consarcinavit ex locis Demosthenicis, quibus de suo pauca quaedam addidit. De ea re nunc constat inter omnes, qui de rebus huiusmodi iudicare possunt, sed olim ea fraus fefellit eruditos Alexandrinos omnes et Dionysium Halicarnassensem et Didymum et Harpocrationem et quidquid olim fuit eruditorum et Criticorum, qui in Oratoribus Atticis illustrandis operam collocarunt. Tantam vim habet opinio qua quis ab ineunte aetate imbutus fuit, praesertim quum nemo dissentit et de ea re satis constare inter omnes videtur. Qui istam orationem Demostheni affinxit in ea componenda usus est Demosthenis Codicibus multo melioribus quam quibus hodie utimur. Nempe antiquissima est illa oratio et vel ipsi Callimacho falsarius imposuit. Callimachus enim illam *ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς* recepit *εἰς τοὺς πίνακας τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βιβλιοθήκης* et ab eo inde tempore pro Demosthenica legebatur ab omnibus. Habet autem egregia ad Demosthenem emendandum et emblematis liberandum subsidia. Quotus enim quisque mihi credidisset apud Demosthenem in secunda Olynthiaca pag. 21, 20. in verbis: *ὡς ἅπας μὲν λόγος ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν, μάλιϛα*

δ' ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως· ὅσῳ [γὰρ] ἑτοιμότατ' αὐτῷ δοκοῦμεν χρῆσθαι [τοσούτῳ μᾶλλον ἀπιστοῦσι πάντες αὐτῷ] resecto duplici emblemate sic legendum esse: μάλιστα δ' ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως ὅσῳ ἑτοιμότατ' αὐτῷ δοκοῦμεν χρῆσθαι, nisi falsarius hanc ipsam necessariam scripturam solus servasset pag. 158, 16: ἅπας μὲν ἐστι λόγος μάταιος πράξεων ἄμοιρος γενόμενος, τοσούτῳ δὲ μάλιστα ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως ὅσῳ δοκοῦμεν αὐτῷ προχειρότατα χρῆσθαι τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Caeterum qui Demosthenes volebat videri non potuit in brevissima oratione tam bene antiquum et Atticum dicendi genus imitari ut non complusculos committeret errores, quibus fraus deprehenderetur. Graviter impegit pag. 155, 15. ubi verbo σκορακίζονται usus est, quod et novicium est et plebeium et de trivio sumtum. Negligentissime οὐχ ἧττον posuit pro μᾶλλον pag. 156, 14. ἕλοιτ' ἂν τις οὐχ ἧττον τὴν ἡμετέραν εὐτυχίαν ἢ τὴν ἐκείνου, nam ubi datur optio οὐχ ἧττον locum nullum habet. Praeterea Demosthenes ut Veteres omnes in tali re non εὐτυχίαν sed τύχην posuisset. Prorsus repugnat linguae antiquioris usui quod legitur pag. 157, 11: τῶν ἐκείνου πραγμάτων οὐδὲν στασιάζειν παρασκευάζομεν, quia ποιῶ non παρασκευάζω requiritur, et *homines* inter se στασιάζειν possunt, non τὰ πράγματα. Perperam dixit pag. 157, 20: προηγόρευκε τὸν πόλεμον quum προείρηκε deberet, et pag. 157, 26. ἀναλήψεσθαι usurpavit quo sensu nemo umquam dixit. *Homines* enim dicuntur ex malis et aerumnis ἀναλαμβάνειν ἑαυτούς, sed vitiosum est dicere τὰ πράγματα ἀναλήψεται καὶ γενήσεται βελτίω. Denique ridicule dixit pag. 158, 11. ἐγκαταλείπειν τὰ τῶν προγόνων ἔργα καὶ τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως, Veteres enim accuratissime et cogitare et loqui soliti dicebant τὰ μὲν συμφέροντα τῇ πόλει καταπροδοῦναι, τὰ δὲ τῶν προγόνων ἔργα καταισχῦναι. In eo loco igitur, unde exorsi sumus, αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι καὶ συσκιάσαι τὰς ἁμαρτίας de-

scripsit falsarius verba Demosthenis ex Olynthiaca secunda pag. 23, 28: *αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι τὰ τοιαῦτ' ὀνείδη*. Hanc unice veram lectionem tres optimi libri B. F. et S. soli servarunt. In B. annotatur in margine *συγκρύψαι ἀντὶ τοῦ συσκιάσαι*. In libris antiquioribus veteri more solum interpretamentum legebatur aut in ora libri adscriptum aut inter versus supra *συγκρύψαι* collocatum. Hinc in F. annotatur *γρ. συσκιάσαι*. Scriba enim interpretamentum pro diversa scriptura habuit. Manavit idem in S. quoque a recentiore manu. In reliquis omnibus factum est quod assolet: genuina scriptura cum interpretamento copulata est et exhibent ad unum omnes: *δειναὶ συγκρύψαι καὶ συσκιάσαι*, idque ipsum in spuriam orationem invectum est. Si in omnibus Codd. fideli concordia *συγκρύψαι καὶ συσκιάσαι* legeretur, tamen qui longo usu Demosthenem trivisset et Demosthenis stilum bene cognitum habuisset poterat deprehendere fraudem. Non solet otiose *ἰσοδύναμα* cumulare: *συγκρύψαι τὰ τοιαῦτ' ὀνείδη* tantumdem est atque *συγκρύψαι καὶ συσκιάσαι τὰ τοιαῦτ' ὀνείδη*: sententiae nulla vis additur neque numerosius sic cadit oratio neque ad aures accidit gratior. Cur igitur addidisset Demosthenes qui numquam orationi verba inutilia admiscet? Creditur tamen ille Demosthenes id dixisse quod in omnibus libris Mss. legitur pag. 20, 26: *ὅταν δ' ἐκ πλεονεξίας καὶ πονηρίας τις ὥσπερ οὗτος ἰσχύσῃ, ἡ πρώτη πρόφασις καὶ μικρὸν πταῖσμα ἅπαντ' ἀνεχαίτισε [καὶ διέλυσεν]*. Dudum admonui verba *καὶ διέλυσεν* spuria esse et expungenda. Non fert verbum ardens *ἀνεχαίτισεν* additum sibi et superimpositum iners illud *καὶ διέλυσεν* ex interpretatione natum, quoniam quid esset *ἀνεχαίτισε*, verbum priscum et obsoletum et apud ipsos Atticos olim rarioris et exquisitioris usus, praeter doctos nemo intelligebat. Interpolatio mihi quidem tam evidens esse videbatur ut neminem admonitum dubitare posse crederem, qui

Demosthenem vel semel totum perlegisset. Ea me opinio fefellit: vidi enim nuper qui καὶ διέλυσεν acerrime defenderet et quam maxime probum et genuinum esse affirmaret: »*mille enim locos afferri posse ubi simillima legantur.*" Dum illi loci proferantur interea ego unum tantum locum producam ex antiquo et erudito Rhetore, qui non ita pridem ex Parisino Codice prodiit in lucem et nuper a Spengelio repetitus est in Rhett. Graecis I. pag. 437: ἐν ταῖς λέξεσιν, inquit, ἔστι συντομία, ἐὰν τοῖς τροπικοῖς ἐνίοις κυρίως χρῷο, ὥσπερ Δημοσθένης τῷ ἀνεχαίτισεν. διὰ μιᾶς γὰρ λέξεως ὅλον ἐπλήρωσε νόημα. Agnoscisne in his idoneum iudicem? Quid igitur? Videturne tibi in suo Demosthene legisse ἀνεχαίτισε καὶ διέλυσεν? Num hoc esset διὰ μιᾶς λέξεως ὅλον νόημα πληρῶσαι? Est illud verbum tam acre ac vehemens ut nihil superaddi possit. Anaxandrides Athenaei XI. pag. 481.

μεγάλ' ἴσως ποτήρια
ἐκάρωσεν ὑμᾶς. B. ἀνακεχαίτικεν μὲν οὖν.

Proderit plane idem emblema apud Isocratem cum loco Demosthenis composuisse. Vulgatur apud Isocratem in Orat. VII. § 12: οὐδένα χρόνον τὰς εὐτυχίας κατασχεῖν ἠδυνήθημεν ἀλλὰ ταχέως διεσκαριφησάμεθα [καὶ διελύσαμεν] αὐτάς. Non intelligebant sequiores verbum priscum et rarissimum διασκαριφεῖσθαι, quod temere interpretatur Harpocration τὸ ἐπελθόν de more scribens. Paulo melius Suidas, qui ex vetere λέξει ῥητορικῇ exscripsit: Διεσκαριφησάμεθα ἀντὶ τοῦ διελύσαμεν. Vides iam ac manibus tenes id unde Codicum omnium scripturam interpolatam esse contendimus. Caeterum ista quoque interpretatio non est vera. Quid sit διεσκαριφησάμεθα Hesychius emendatus optime docebit. Editur: Διασκαριφῆσαι ἐπὶ ὀρνέων τῶν τοῖς ὄνυξι σκαλευόντων τὴν γῆν κυρίως λέγεται, et sequitur: Διασκεδάσει: διασκορπίσει quasi haec nova glossa esset ex antiquo scriptore sumta. Sed Veteres διασκεδῶ

dicebant et κατασκεδῶ. Coniungenda haec sunt in unum ut διασκαριφῆσαι dicatur esse διασκεδάσαι, διασκορπίσαι. Corrupte Hesychius alio loco: Σκαρφᾶσθαι: σκεδάννυσθαι pro Σκαριφᾶσθαι, sed recte ponit σκεδάννυσθαι. Non aliter enim dicebant Veteres quam σκεδάννυμι, διασκεδάννυμι, κατασκεδάννυμι, et nihili formae sunt διασκεδάω et διασκεδάζω in Graecitatis gazam inconsulto receptae. Sed haec obiter. His igitur et permultis aliis eiusdemmodi fretus non multum moveor voculis et querelis eorum qui sine ratione mihi obloquuntur. Valet etiamnunc quod in Graeco epigrammate est apud Stob. Flor. 82, 3:

πολλοῖς ἀντιλέγειν μὲν ἔθος περὶ παντὸς ὁμοίως,
ὀρθῶς δ' ἀντιλέγειν οὐκέτι τοῦτ' ἐν ἔθει.

quibus et ipse nihil aliud reponam quam quod epigrammatis auctor:

σοὶ μὲν ταῦτα δοκοῦντ' ἔςω, ἐμοὶ δὲ τάδε.

Omnino non deesset mihi longae praefationis materia si vellem nonnullis respondere, quibus mea vellicare et carpere studio fuit, quique mihi tamquam bellum indixerunt. Sed ea res neque mihi placet neque utilem esse arbitror. Pergam libere dicere quod sentiam: obloquatur et redarguat qui poterit et qui volet. Uter veriora dixerit τῶν ἐπαϊόντων τούτου πέρι cognitio iudiciumque esto. Si quis meam sententiam indocte et cupide reiicit, dum modo sit vera, etiam me tacente non deerunt vindices veritatis. Nisi autem essent qui de his rebus iudicare possent, quibus tandem, quaeso, scriberemus? Profecto plurimum abest ut aegre feram esse qui mihi acriter ac strenue contradicant. Namque et ipse lubentissime omnibus magna cum libertate soleo contradicere et falsas opiniones erroresque redarguere eorum praesertim quos faciam maximi. Lubentissime cum Meinekio et Dindorfiis et Bergkio, et si quis alius est his similis, contendere soleo, non hercle ut quidquam de

illorum virorum laude invidus detraham (absit a me istiusmodi μικροψυχία, quemadmodum sat scio et illos mihi non eó animo nonnumquam contradicere), sed ne errores, quos forte commiserint, talium virorum auctoritate stabiliantur. Neminem illorum esse certo scio qui non probet et sequatur Socratis sententiam in Platonis Gorgia p. 458. A. his verbis expositam: ἐγὼ δὲ τίνων εἰμί; τῶν ἡδέως μὲν ἂν ἐλεγχθέντων εἴ τι μὴ ἀληθὲς λέγω, ἡδέως δ' ἂν ἐλεγξάντων εἴ τίς τι μὴ ἀληθὲς λέγοι, οὐκ ἀηδέστερον μέντἂν ἐλεγχθέντων ἢ ἐλεγξάντων. μεῖζον γὰρ αὐτὸ ἀγαθὸν ἡγοῦμαι ὅσῳπερ μεῖζον ἀγαθόν ἐστιν αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι ψευδοῦς δόξης ἢ ἄλλον ἀπαλλάξαι. Eandem ego semper et probavi et secutus sum: itaque dissentientes et contra dicentes ubi rectum vident amo et admiror, ubi nihil dicunt aequo animo fero, si petulanter et proterve agunt rideo et contemno,

τὸ γὰρ ὀξύθυμον τοῦτο καὶ λίαν πικρόν
δεῖγμ' ἐστὶν εὐθὺς πᾶσι μικροψυχίας.

ut Menander dixit et vitae usus confirmat. Probe scio quam nihil valeant maledicta et convicia, quibus nemo utitur praeter eos qui nihil aliud habent quod dicant. Verissimum est me iudice quod Philemon dixit (apud Plutarch. *de aud. poët.* p. 35. D. et Stobaeum in Floril. XIX. 2):

ἥδιον οὐδὲν οὐδὲ μουσικώτερον
ἔστ' ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν.

deinde addidit aliquid poëta lepidus et mores hominum optime perspectos habens, quod quam sit verum nonnumquam et ipse in sinu ridens expertus sum. Vide id apud ipsum. Abstineamus igitur censeo odiosis criminationibus, quae nil faciunt ad rem et neminem movent et auctoribus suis in capita recidunt. Quidquid erratum a quocumque est magna cum libertate omnes redarguamus, etiam acriter, si cui ita placet, aut iocose, si quis est ingenio hilarior, verum obtrectatio absit, absit in-

vidia et odium. Exprobrare mihi ausus est aliquis quod Badhamo nescio quam correctionem furto sublegerim, et suspicari se dixit plures alias emendationes alienas me venditare pro meis. Quam tu ipse istum hominem contemnes, mi Badhame, si quando haec leges. Nosti illud hominum genus quod quum in Italia una essemus saepius suaviter risimus. Gravius me commovet quod ad Cleaeneti versiculos apud Stob. Floril. XCIX. 2:

λύπη γὰρ ὀργή τ' εἰς ἕνα ψυχῆς τόπον
ἐλθόντα μανία τοῖς ἔχουσι γίγνεται,

Meinekius senex venerabilis annotavit: »*simulat Cobetus se haec non intelligere, nimirum ut coniecturam promeret facilem sane et elegantem ἐλθόντε μανίαν — τίκτετον, sed non necessariam.* Num tu putas, mi Badhame, hominem vel mediocriter doctum *καὶ μέτριον, ἵνα μηδὲν ἐπαχθὲς εἴπω*, committere posse ut quae sana esse sciat inutili coniectura sollicitet? Nae si illi (quod tuis popularibus ac meis contigit) fuissent *παλαιᾷ ἐλευθερίᾳ ἐντεθραμμένοι*, quae in omnium *ἰσηγορίᾳ καὶ παρρησίᾳ* simul foedam adulationem et importunam petulantiam tollit, multa, credo, alio modo quam nunc et facerent et loquerentur. Sunt qui in emendationibus meis nil quidquam boni inesse affirment, sunt qui meam Critices exercendae rationem ac methodum nihil certi parere et prorsus perversam esse clament. Alii me omnem modum excedere et *ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν* criminantur. Aequo animo haec omnia semper tuli et feram, neque umquam talibus quidquam reponam. Contendam cum principibus, non iuvat digladiari *πρὸς τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα ὄντας οὐδενὸς ἀξίους*. Pergam *σὺν θεῷ* scriptorum Graecorum monumenta assidue legere et relegere et si quid boni mihi reperisse videar cum aliis communicare iudiciumque intelligentibus permittere. Non inanem mihi ex his studiis gloriolam capto. Animus mihi pascitur illa quotidiana

cum capitalibus ingeniis familiaritate et consuetudine, unde ad praeclara omnia erigimur et incendimur. Si quis autem ex Atticorum et Socratis consuetudine nondum didicit inanem gloriam et vulgi plausum contemnere nondum illuc pervenit quo esse philologis perveniendum nemo lepidius dixit quam Menander quum diceret:

γράμματα μαθεῖν δεῖ καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν.

Poteram denique absoluta hac parte operis pauca quaedam corrigere aut supplere quae me δεύτεραι φροντίδες μετεδίδαξαν aut ab aliis rectius animadversa esse comperi. Sed pleraque mihi nunc aliarum rerum satagenti in aliud tempus reiicienda sunt. Duo tantum raptim attingam. Δεύτεραι φροντίδες inter scribendum mutarunt sententiam meam de auctore libelli περὶ τῆς τῶν Λακώνων πολιτείας. Sequebar olim auctoritatem eorum qui Xenophonti illum librum eriperent, ut apparebit ex iis quae pag. 611. a me scripta sunt. Ubi librum diligentissime excutere coepi, agnovi Xenophontem et composui argumenta quibus mihi ipsi persuasi non alium quam Xenophontem illa sic scribere potuisse. In locis Xenophonteis quos tractavi unus est quem meliora edoctus retractabo. Legitur in Hellenicis III. iv. 8. ὁ μὲν Ἀγησίλαος ἰδιώτης ἐφαίνετο, ὁ δὲ Λύσανδρος βασιλεύς. ὅτι μὲν οὖν ἔ μ η ν ε καὶ τὸν Ἀγησίλαον ταῦτα ἐδήλωσεν ὕϛερον. οἵ γε μὴν τριάκοντα ὑπὸ τοῦ φθόνου οὐκ ἐσίγων κτἑ., in his ἔμηνε vitiosum esse certum est, sed quod reponebam p. 314. ἠνία non est ipsa Xenophontis manus. Verum vidit I. Pantazides, qui nuper *Emendationes in Xenophontem* Graece scriptas Gottingae edidit. Postquam ἔμηνε vitiosum esse demonstravit, διορθωτέον ἄρα ἐκ παντὸς τρόπου, inquit, tum recte ἐκίνει improbat, recte meum ἠ ν ί α, ὅπερ τὰ μὲν ἄλλα ἐξομαλίζει, τῇ δὲ παραδεδομένῃ γραφῇ ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδὲν κοινὸν ἔχον ἀπίθανόν ἐϛιν. Verum hoc est. Quid igitur est legendum? ἔμοιγε δοκεῖ, inquit, τὸ EMHNE οὐδὲν εἶναι ἀλλ'

ἢ ἀνάγνωσιν ἡμαρτημένην τῆς μόνης ἀληθοῦς καὶ γνησίας γραφῆς ΕΔΑΚΝΕ. Assentior et ambabus manibus optimam emendationem amplector: *ὅτι μὲν οὖν ἔδακνε καὶ τὸν Ἀγησίλαον ταῦτα.* Plura igitur huiusmodi communi opera studioque quaeramus. Mihi quidem non est quiescendi et otiandi animus. Plurima supersunt agenda. His ad finem perductis statim ad reliqua me accingor; itaque

Cras ingens iterabimus aequor.

Scribebam Lugduni-Batavorum
mense Octobri a. MDCCCLVIII.

